

Seminar

ZLOUPOTREBE U PRIVREDI

Quis custodiet ipsos custodes?

14–16.10.2026.

SOKOBANJA

Sokobanja 14-16.10.2026

Seminar
ZLOUPOTREBE U PRIVREDI

FINANSIJSKO-IZVEŠTAJNE ZLOUPOTREBE

Miroslav M. Milojević, INSTITUT ZA EKONOMIKU I FINANSIJE BEOGRAD

Mnogo zloupotreba – potrebna je klasifikacija

Terminologija

prevara – obmana – zabluda - zloupotreba – pronevera – manipulacija – falsifikovanje - krivotvorenje - iskrivljivanje – zamagljivanje – mimika – tvistovanje – distorzija – friziranje – šenanigovanje

Stroge norme
prikazivanja

Računovodstvo
Kreativno –
Agresivno

Umetnost
Sve na površini nesumnjivo

Bilansi
Lepi – Frizirani
Nakićeni

Bitna obeležja zloupotrebe

Materijalnost	Namera	Žrtva veruje	Šteta
● Samo materijalno značajno	● Ciljana radnja sticanja koristi počinioca ● Jasno mu je da je koristio sredstva i metode koje su nedozvoljene	● Powerovala je počiniocu	● Nastala je šteta ● Šteta se jasno identifikuje ● Gubitak sredstava , prihoda, kapaciteta ...
● Nematerijalno nema pažnje	● Nema namere - nema krivice	● Ko ne ne postupa po navodima	● Nema štete - nije prevara

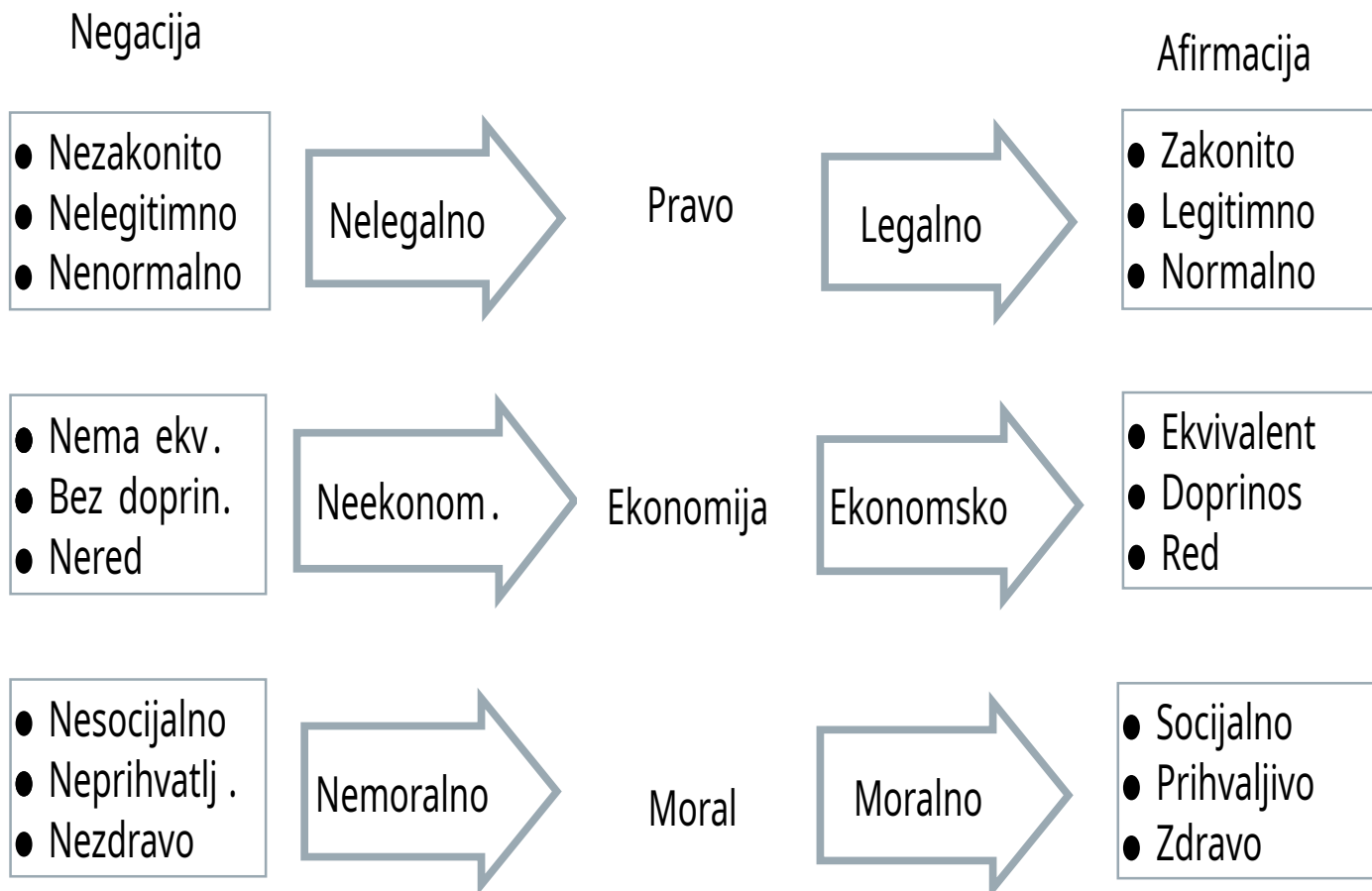
Prevara kao kriminalna radnja podrazumeva:

Materijalno lažnu tvrdnju predstavljenu trećem licu kao istinu

Svest počinioca o neistinitosti tvrdnje u trenutku njene upotrebe

Oslanjanje žrtve na tvrdnju, uz poverenje u njenu istinitost
Štetu nastalu kao posledicu prevare

Tri bitne dimenzije zloupotreba

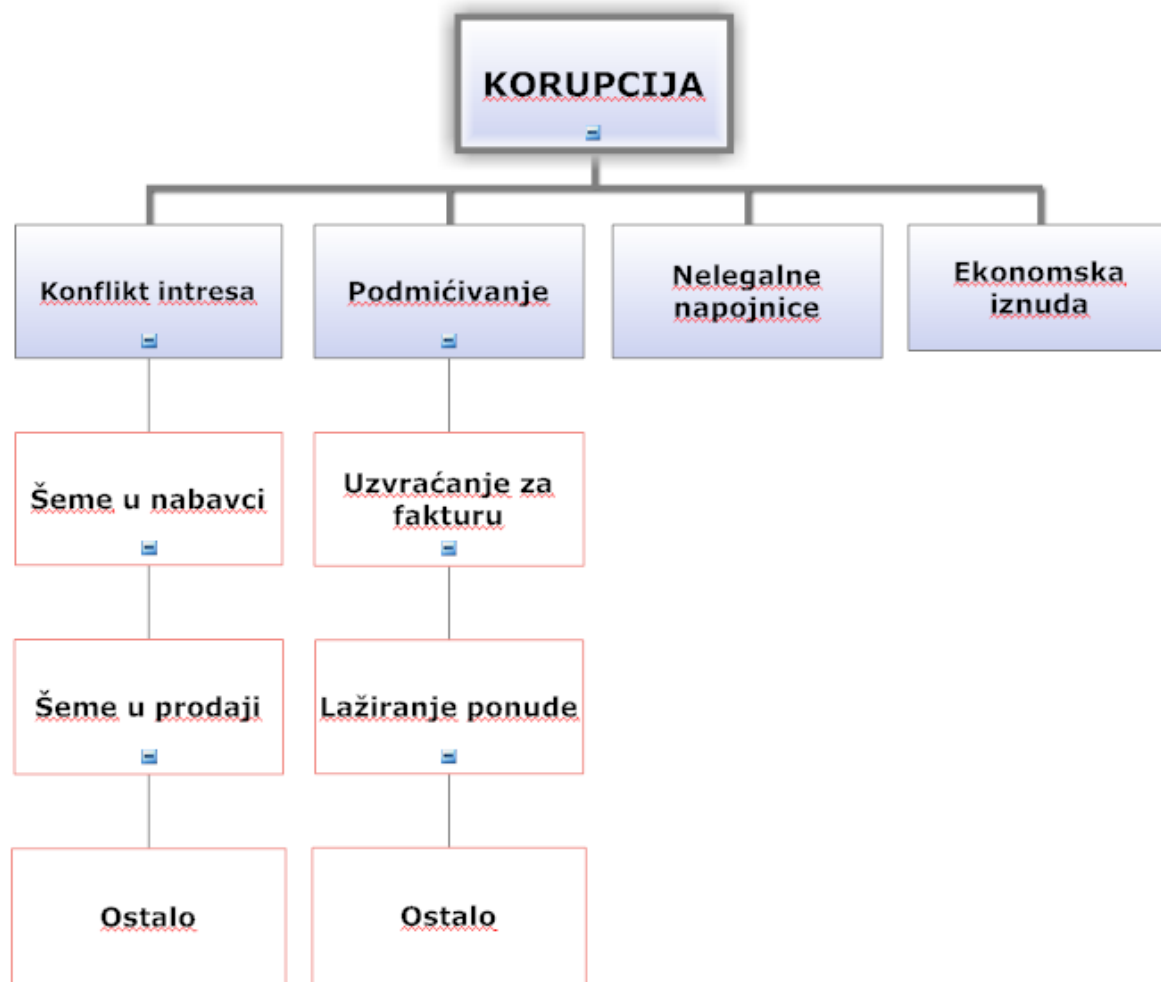
Zloupotrebe narušavaju pravni, ekonomski i moralni poredak.

Zaštita zahteva povezivanje sva tri ugla posmatranja.

Mnogo zloupotreba – potrebna je klasifikacija

Koruptivne radnje – tipologija

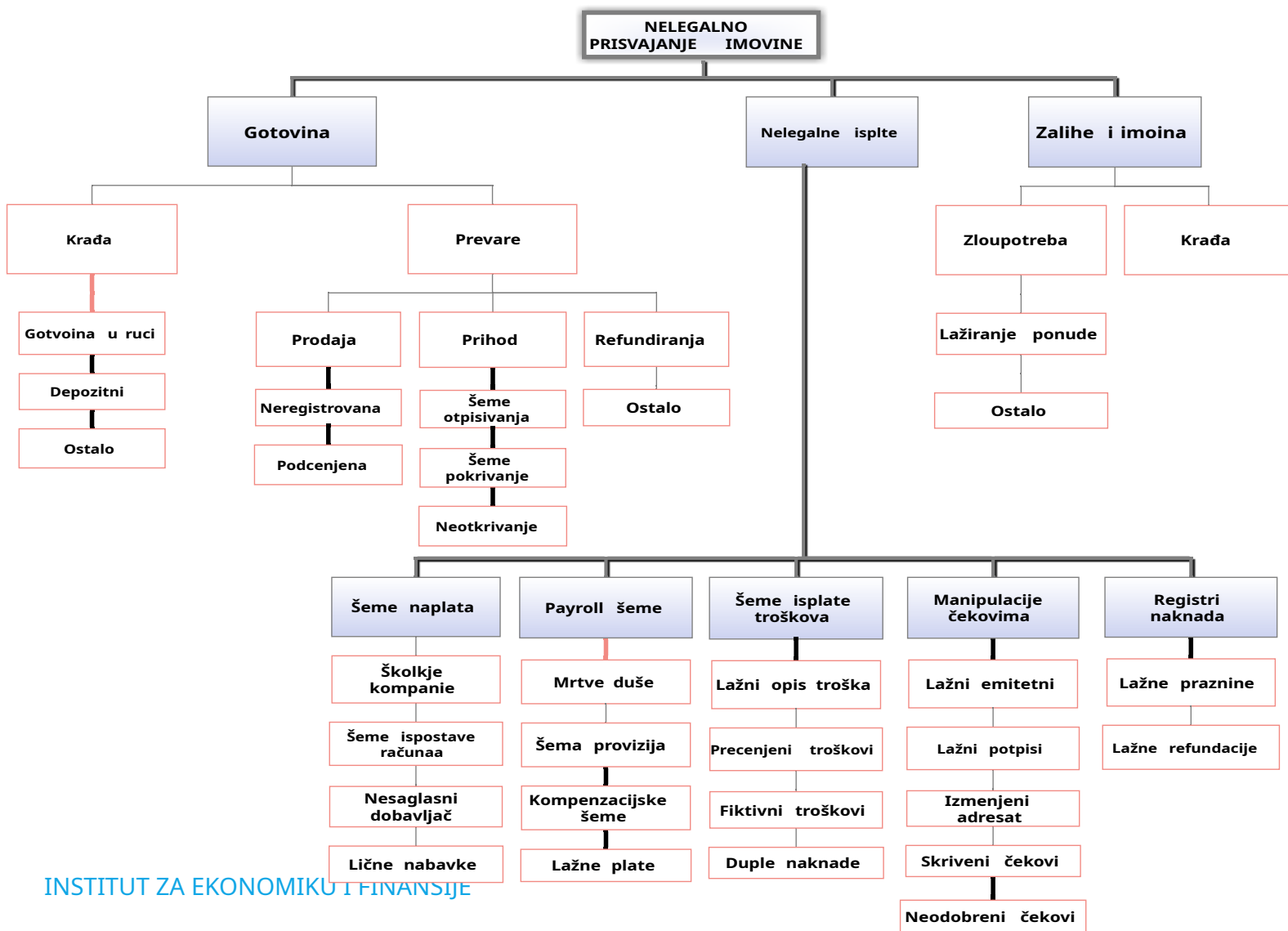

Korupcija

Zloupotreba poverene moći
radi nedozvoljene koristi.

Šema prikazuje njene glavne
oblike.

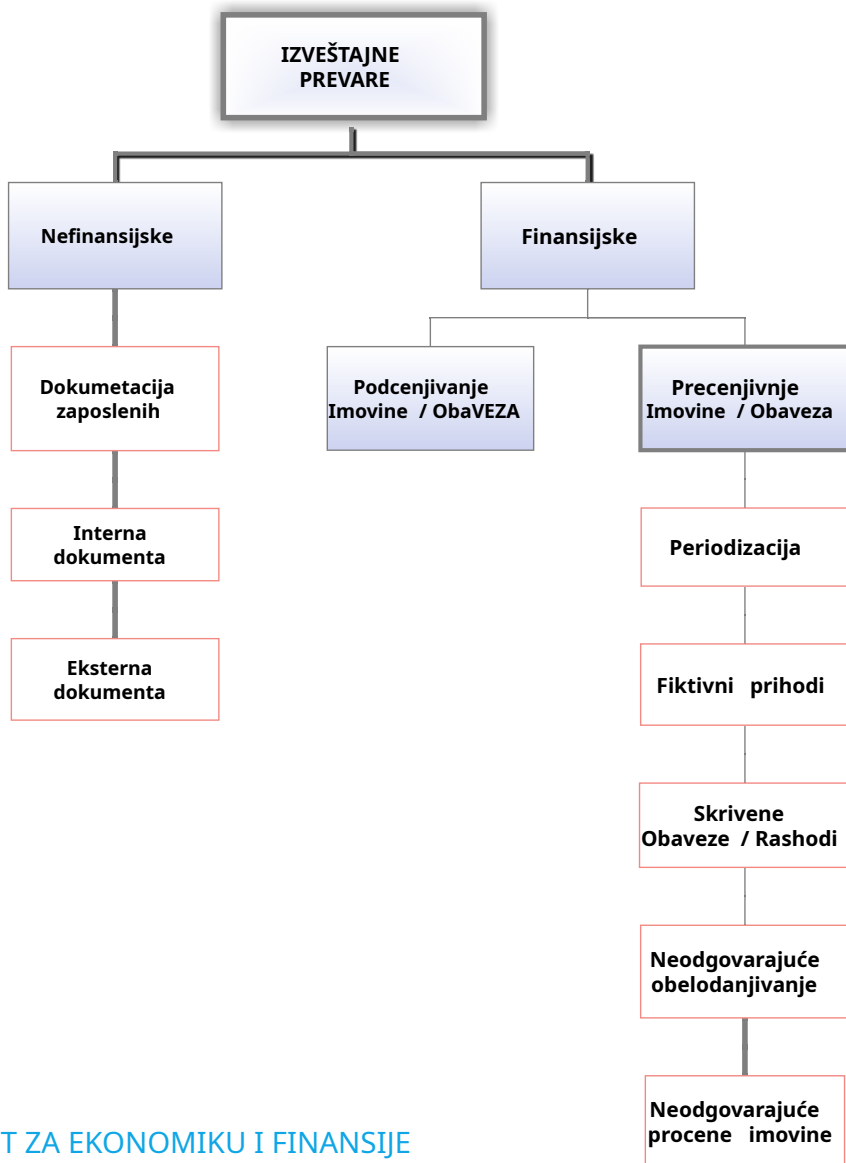
Nelegalno prisvajanje

Nelegalno prisvajanje

Prisvajanje tuđih sredstava narušava pravičnost ekonomskih odnosa.

Izveštajne prevare – tipologija

Izveštajne prevare

Iskrivljavanje prikaza imovine, obaveza, prihoda i rashoda menja sliku o poslovanju i utiče na odluke korisnika izveštaja.

Počinioci – personalni ugao

PROFIL POČINIOCA ZLOUPOTREBA	
Personalne crte	Rang
Život iznad prihoda	
Jaka želja za visokim prihodima	
Visaka lična zaduženost	
Bliskost sa kupcima	
Osećaj da nije plaćan prema učinku	
Prepredeni trgovac	
Jak motiv da potuče sistem	
Navika preteranog kockanja	
Pritisak iz porodice	

Lični ugao

Prikazane osobine mogu usmeriti pažnju pri proceni rizika.

Sama osobina ne dokazuje zloupotrebu. Procena zahteva razmatranje okolnosti i konkretnih postupaka.

Počinioci – organizacioni ugao

PREVARNE RADNJE U ORGANIZACIJI

Počinioci	Radnje	Sredstvo	Namera
Vlasnici	Falsifikovanje	Dokumentacija	Utaja poreza
		Specijalne konstrukcije	Obmana ortaka
Menaadžeri	Krivo predstavljanje	Dokumentacija	Obmana vlasnik
Zaposleni	Krađa	Maskiranje	Prikriti delo protiv vlasnika

Posledice

Vlasnici i uprava mogu izazvati gubitke velike vrednosti.

Menadžeri bez odgovarajuće kontrole povećavaju rizik od zloupotreba.

Kod zaposlenih je u prikazanim podacima medijana gubitka najniža.

Bitna pitanja u odgonetanju zloupotreba

Troškovi

- Finansijski mereni efekti zloupotreba

Počinioci

- Ko su, kako ih prepoznati i kako ih demaskirati?

Žrtve

- Ko je oštećen i koja su mu sredstva oduzeta?

Šeme

- Koje su tehnike koje se upotrebljavaju u zloupotrebama?

Ilustrativni gubici od zloupotreba

Zloupotrebe i ključni ekonomski izdaci

Milijarde USD, tekuće cene. Iznosi se prikazuju zaokruženo; obračuni koriste punu preciznost.

Stopa za procenu	5,0%	Ilustrativni gubici = BDP × stopa; regionalni iznosi su sopstveni obračun.				
Područje	BDP 2024.	Gubici od zloupotreba procena za 2024.	Odbrana 2024.	Zdravstvo 2023.	Obrazovanje 2021–2024.*	Bruto investicije 2024.
Globalno	111.565	5.578	2.667	10.600	4.503	28.964
SAD / USA	29.298	1.465	1.005	4.537	1.286	6.309
Evropa	27.196	1.360	686	2.548	1.210	5.916
Azija	40.599	2.030	765	2.257	1.414	13.728
Afrika	2.829	141	51	143	98	592
Izvor / obračun	UNSD [1]	ACFE / obračun [2]	SIPRI / WDI [3]	WHO / WDI [4–5]	UIS / WDI [6]	UNSD [1]

Ilustrativni gubici – poređenje sa izdacima

Odnos procenjenih gubitaka prema izdacima

Područje	Gubici / odbrana puta	Gubici / zdravstvo puta	Gubici / obrazovanje* puta	Gubici / investicije %
Globalno	2,09 ×	0,53 ×	1,24 ×	19,3%
SAD / USA	1,46 ×	0,32 ×	1,14 ×	23,2%
Evropa	1,98 ×	0,53 ×	1,12 ×	23,0%
Azija	2,65 ×	0,90 ×	1,44 ×	14,8%
Afrika	2,77 ×	0,99 ×	1,44 ×	23,9%

Ilustrativni globalni obračun

Oko 2,1 puta izdaci za odbranu

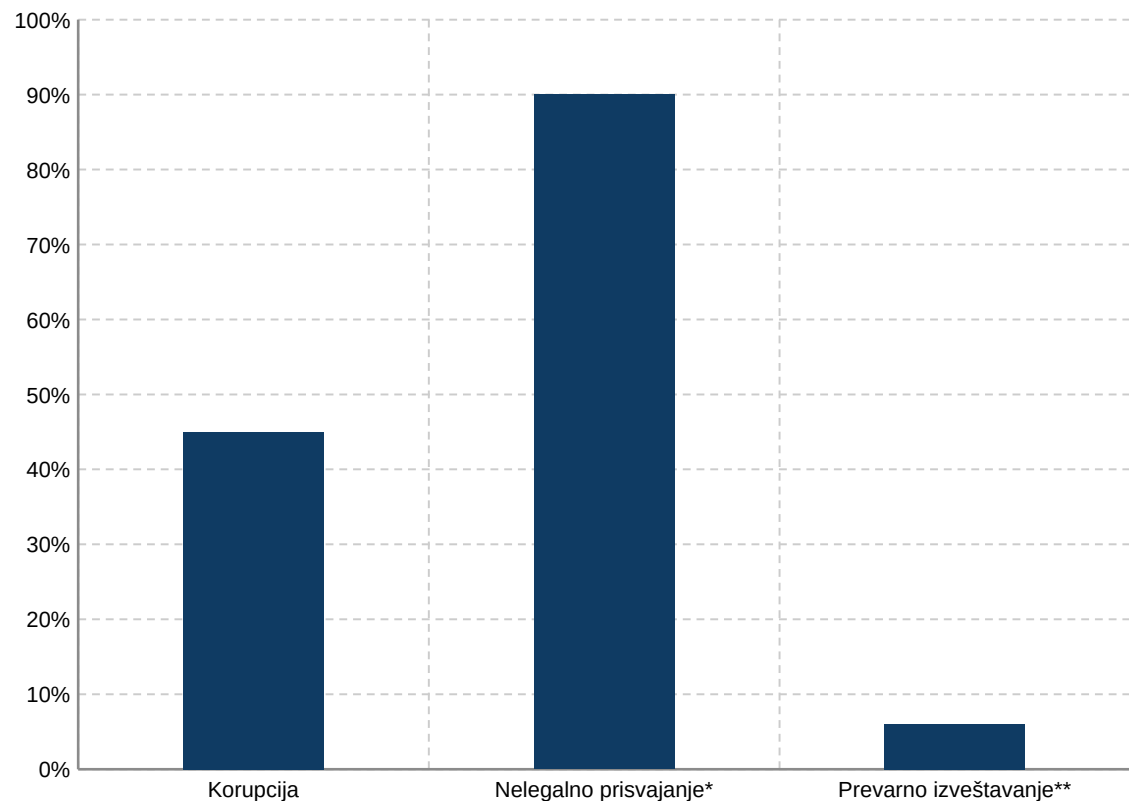
Oko 53% izdataka za zdravstvo

Oko 24% više od izdataka za obrazovanje

Oko 19% bruto investicija

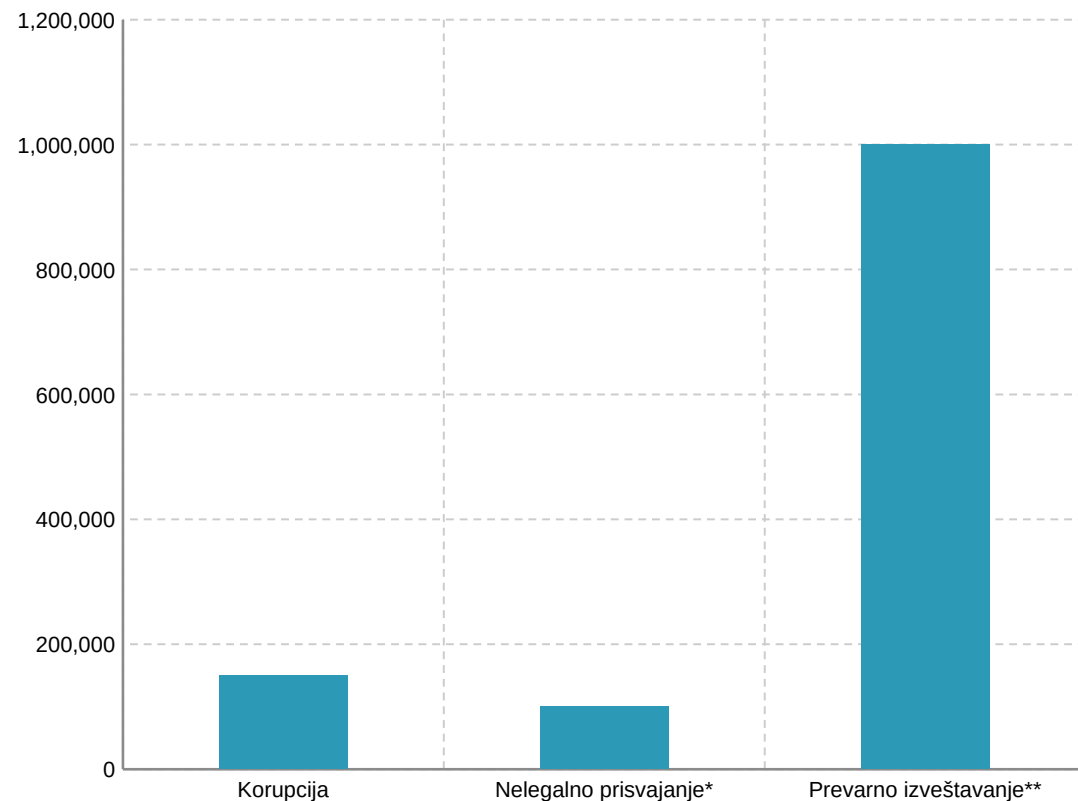
Šeme

Učestalost metoda (% slučajeva)

Prevarno izveštavanje je ređe zastupljeno među prikazanim šemama prevare.

Medijana prijavljenog iznosa (USD)

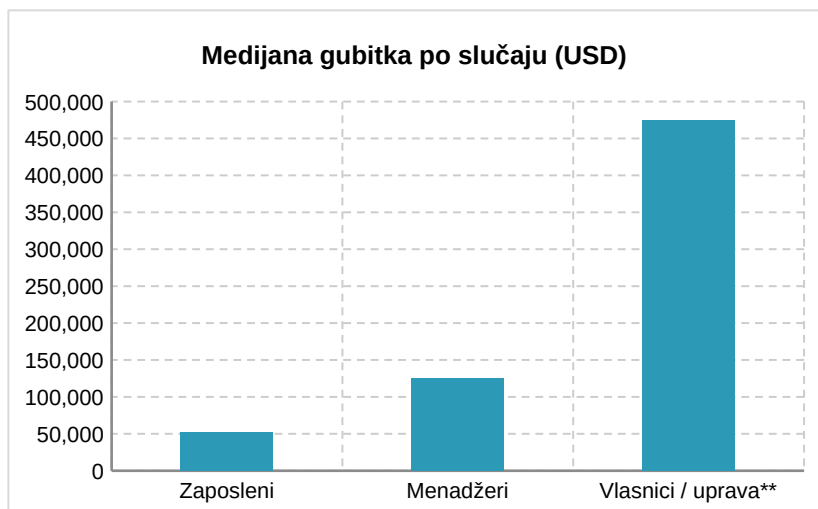
Medijana gubitka po slučaju prevarnog izveštavanja znatno je viša nego kod drugih prikazanih šema.

Počinioci

Zloupotrebe prema položaju počinioca

ACFE Report to the Nations 2026 — tabela 58, strana 72. Gubici po slučaju u USD.

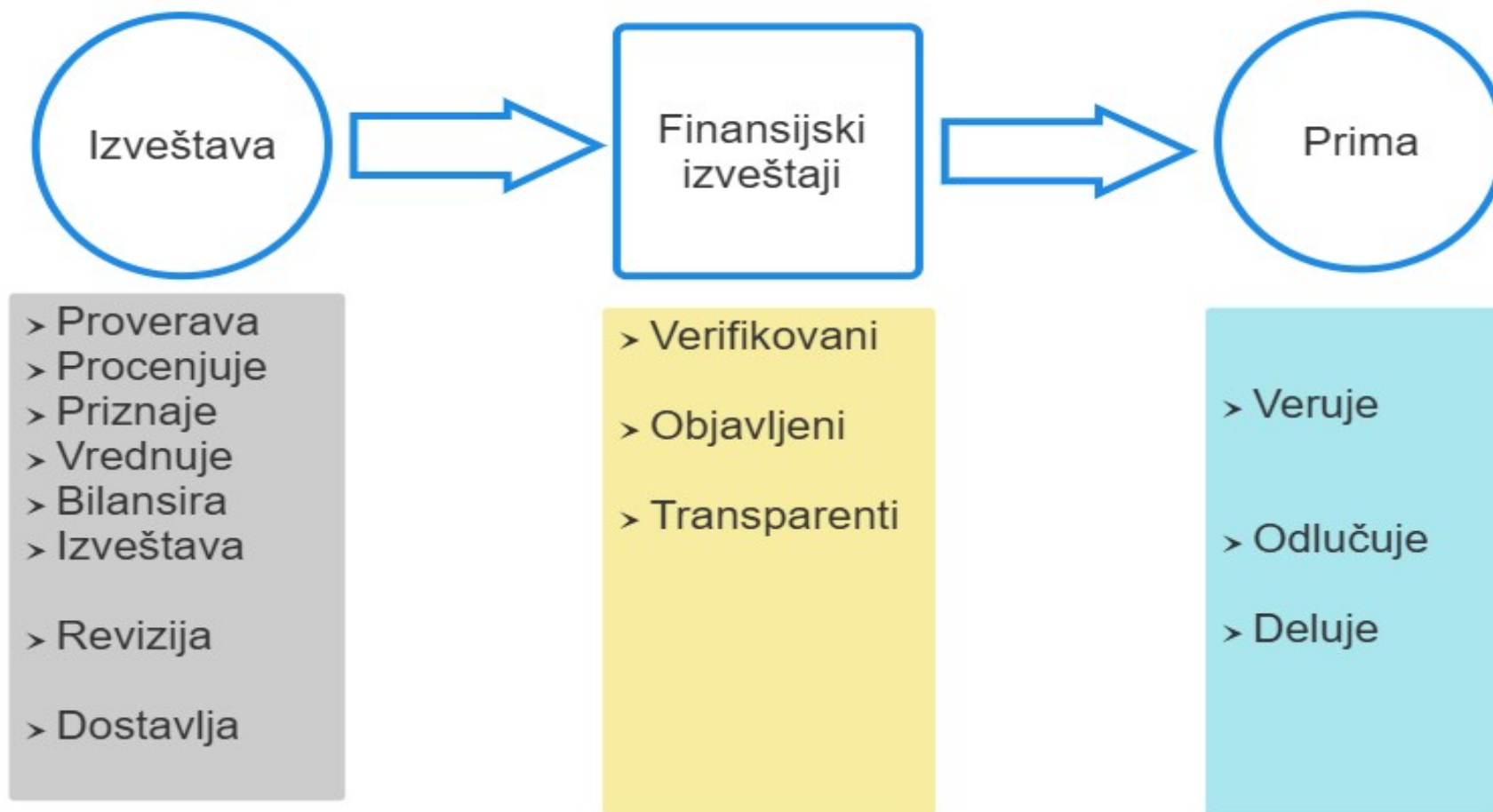
Položaj počinioca	Broj slučajeva u tabeli 58	Medijana gubitka po slučaju (USD)	Prosečan gubitak po slučaju (USD)*	Medijana / zaposleni puta
Zaposleni	838	52.000	890.000	1,00 ×
Menadžeri	845	125.000	1.183.000	2,40 ×
Vlasnici / uprava**	333	475.000	4.198.000	9,13 ×

Položaj i posledice

U prikazanim podacima medijana gubitka kod vlasnika i uprave iznosi oko devet puta više nego kod zaposlenih.

LANAC FINANSIJSKOG IZVEŠTAVANJA

Vitalna važnost izveštaja

- ✓ Informaciona infrastruktura tržišne ekonomije
- ✓ Vesti o stanju pojedinih biznisa
- ✓ Osnov odlučivanja o ulaganju
- ✓ Ocena o zadržavanju investicije
- ✓ Osnov poverenja u čitav finansijski sistem

Odgovor sistema

Obrazovanje računovođa

Strogo zakonodavstvo

Revizija finansijskih izveštaja

Regulatorni organi

Neprekidni nadzor

Prevaranologija 1 Prevremeno priznavanje prihoda ili priznavanje prihoda sumnjivog kvaliteta

- ✓ Registrovanje prihoda u situaciji kada usluge još nisu učinjene
- ✓ Registrovanje prihoda pre otpremanja robe ili pre nego kupac bezuslovno prihvati robu
- ✓ Registrovanje prihoda iako kupac nije obavezan da plati
- ✓ Prodaja povezanom preduzeću
- ✓ Davanje kupcu nešto zauzvrat za prihvatanje kupovine
- ✓ Registrovanje prihoda na bruto principu

Prevaranologija 2 Registrowanje lažnih prihoda

- ✓ Registrovanje prodaje koja nema ekonomsku supstancu
- ✓ Registrovanje gotovine primljene u transakciji zaduživanja kao prihoda
- ✓ Registrovanje investicionog priliva kao prihoda
- ✓ Registrovanje kao prihoda dobavljačevih popusta vezano za buduće nabavke
- ✓ Otkrivanje prihoda koji je neosnovano zadržan pre spajanja

Prevaranologija 3 Naduvavanje prihoda jednokratnim dobitcima

- ✓ Jačanje profita prodajom potcenjene imovine
- ✓ Uključivanje investicionih prihoda ili dobitaka kao dela prihoda
- ✓ Izveštavanje investicionih prihoda ili dobitaka kao smanjenje operativnih izdataka
- ✓ Kreiranje prihoda reklasifikacijom pozicija bilansa stanja

Prevaranologija 4 Premeštanje tekućih izdataka u prethodni ili u naredni izveštajni period

- ✓ Neosnovano kapitalizovanje tekućih operativnih troškova radi uvećavanja dobiti
- ✓ Menjanje računovodstvene politike i potiskivanje tekućih izdataka u prethodni izveštajni period
- ✓ Neosnovano sporo amortizovanje
- ✓ Izostavljanje ili nedovoljno obezvređivanje imovine

Prevaranologija 5

Izostavljanje priznavanja obaveza ili njihovo neosnovano umanjeње

- ✓ Izostavljanje rashoda i povezanih obaveza koje stvarno postoje
- ✓ Smanjenje obaveza primenom računovodstvenih pretpostavki
- ✓ Aktiviranje sumnjivih rezervi u prihod
- ✓ Kreiranje prividnih popusta
- ✓ Registrovanje prihoda kada je primljena gotovina, iako ostaju obaveze

Zloupotrebe kroz vremensko razgraničenje

Prevaranologija 6

Potiskivanje tekućeg prihoda u kasniji period

- ✓ Kreiranje rezervi i njihovo aktiviranje kao dobitaka u kasnijim periodima
- ✓ Neosnovano zadržavanje prihoda pre nego nastupi spajanje

Prevaranologija 7

Prebacivanje budućih izdataka u tekući period kao specijalni trošak

- ✓ Neosnovano naduvavanje iznosa uključenih u specijalne troškove
- ✓ Uvećavanje diskrecionih izdataka u tekućem periodu

Zaštita

Društvo

Zakoni

Regulativa

Institucije

Nadgledanje

Svest

Izvršavanje

.....

Organizacije

Ton na vrhu

Kodeks

Pravila i procedure

Nadgledanje

Doslednost

Individue

Svest

Ekonomska sigurnost

Moral

Pravilan tretman

.....

Zaštite nikad dosta

Pokušaji zaobilaženja sistema stalno se menjaju.

Uspostavljen red zahteva trajno održavanje.

Zaštita povezuje društvo, organizaciju i pojedinca.

Neprekidni nadzor, preispitivanje i unapređivanje održavaju sistem zaštite.

K r a j

HVALA NA PAŽNJI

office@iefbg.com
www.ief.rs

